

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 12 juni 2009

Mål nr

T 2597-08

KLAGANDE OCH MOTPART

Länsförsäkringar Norrbotten, 597000-3884

Box 937

971 28 Luleå

Ombud: U.L.

KLAGANDE OCH MOTPART

O.K.

Ombud: I.F. och N.K.

SAKEN

Försäkringsersättning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Övre Norrlands dom den 13 maj 2008 i mål T 629-07

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i de delar av målet där frågan förklarats vilande.

Högsta domstolen undanröjer hovrättens dom och visar målet åter till hovrätten för fortsatt handläggning.

Det ankommer på hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att ersätta motpart för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M M

Länsförsäkringar Norrbotten har i första hand yrkat att Högsta domstolen avvisar alternativt ogillar O.K.s talan rörande förpliktelse för Länsförsäkringar att uppföra två hallar med plintar och bottenplattor, undanröjer hovrättens och tingsrättens domar samt återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning av O.K.s yrkande avseende utfående av 16 451 875 kr för uppförande av hallarna.

I andra hand har Länsförsäkringar yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens och tingsrättens domar och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning av O.K.s talan i dess helhet.

Länsförsäkringar har vidare yrkat att bolaget befrias från skyldighet att utge ersättning för O.K.s rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt

att O.K. åläggs att ersätta Länsförsäkringars rättegångskostnader i dessa instanser med där yrkade belopp.

O.K. har yrkat att Högsta domstolen ändrar hovrättens dom endast på så sätt att Högsta domstolen förpliktar Länsförsäkringar att betala ränta avseende de nedbrunna hallarna enligt 6 § räntelagen på beloppet 16 451 875 kr från den 30 september 2001.

Part har bestritt motparts ändringsyrkande.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd såvitt gäller Länsförsäkringars överklagande.

Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

SKÄL

I augusti 2001 brann en maskinhall och en panncentral belägna på en fastighet tillhörande O.K. ned till grunden. Byggnaderna var försäkrade hos Länsförsäkringar Norrbotten. Sedan O.K. väckt talan mot Länsförsäkringar i fråga om rätt till försäkringsersättning fastställde Luleå tingsrätt genom domen 8 april 2004 att O.K. var berättigad till försäkringsersättning för den skada han åsamkats till följd av branden. Den domen har vunnit laga kraft.

Härefter har tvist uppstått mellan parterna om på vilket sätt och med vilket belopp O.K. skall ersättas.

O.K. yrkade i tingsrätten i första hand att Länsförsäkringar skulle förpliktas att omedelbart uppföra de båda byggnaderna. För det fall tingsrätten skulle finna att Länsförsäkringar inte kunde åläggas att återuppföra byggnaderna yrkade han ersättning med 16 451 875 kr, så att han själv skulle kunna ombesörja återuppbyggnaden. Han yrkade även viss annan ersättning. Samtliga yrkanden framställdes jämte ränta. Länsförsäkringar bestred käromålet i dess helhet. Tingsrätten förpliktade Länsförsäkringar att omedelbart uppföra de två hallar med plintar men utan bottenplattor som förstördes på fastigheten vid branden, samt tillerkände O.K. en del av den ersättning i övrigt som han yrkat.

Båda parter överklagade tingsrättens dom till hovrätten, som har ändrat domen på så sätt att Länsförsäkringar förpliktats att omedelbart uppföra de två hallar med plintar och bottenplattor som förstördes vid branden på fastigheten.

Länsförsäkringar har i Högsta domstolen i första hand gjort gällande att hovrättens, liksom tingsrättens, domslut inte tillräckligt tydligt anger vad den förpliktelse som Länsförsäkringar har ålagts innebär och därför inte är verkställbart.

Även om såväl hovrättens som tingsrättens domslut är mindre lämpligt utformat och kan ge upphov till ytterligare tvistefrågor, föreligger inte sådan oklarhet eller ofullständighet som kan medföra undanröjande på grund av domvilla. Målet har i båda instanserna huvudsakligen handlat om andra

spörsmål än vad som skulle gälla vid ett återuppförande av byggnaderna. Det kan inte utläsas av handlingarna att parterna på något sätt skulle ha varit oeniga i den frågan. Det förhållandet att det inte genom materiell processledning har klarlagts exakt vad som skall gälla i fråga om byggnadernas återställande bör därför inte heller anses vara ett grovt rättegångsfel som skall medföra att domarna undanröjs.

Länsförsäkringar har vidare gjort gällande att det enligt försäkringsvillkoren över huvudtaget inte har varit möjligt att ålägga bolaget att återuppföra byggnaderna; med eller utan plintar och bottenplattor.

Hovrätten har till skillnad från tingsrätten funnit att O.K. inte styrkt sitt påstående att det mellan parterna har träffats ett bindande avtal om att Länsförsäkringar skall återuppföra de ifrågavarande byggnaderna men att Länsförsäkringar ändå, vid en tolkning av försäkringsvillkoren på ett för O.K. förmånligt sätt, kan åläggas att återuppföra byggnaderna.

I de allmänna villkoren för den aktuella företagsförsäkringen anges, såvitt nu är av intresse, att försäkringsbolaget har rätt att i stället för att betala kontant ersättning föreskriva att skadad egendom återställs eller tillhandahålla annan likvärdig egendom (punkten 43.8). Även om det i målet framkommit att det inte är ovanligt att skadereglering i praktiken tillgår så att Länsförsäkringar vid återställande av byggnad ombesörjer anbudsförfarande och fakturahantering, tillåter utformningen av försäkringsvillkoren inte en tolkning som innebär att Länsförsäkringar enbart på grundval av dessa villkor och mot sitt bestridande skulle kunna åläggas sådana skyldigheter och än mindre en skyldighet att återuppföra skadad egendom. Inte heller kan en jämkning av försäkringsvillkoren ge underlag för att ålägga

Länsförsäkringar en sådan skyldighet, något som skulle innebära en alltför drastisk förändring av rättsförhållandet mellan försäkringsbolaget och försäkringstagaren.

I förevarande fall har Länsförsäkringar även bestritt skyldighet att utge ersättning för återuppbyggnaden i förskott. Enligt Länsförsäkringar skall skaderegleringen ske så att O.K. själv skall bekosta återställandet av byggnaderna och först därefter, när han visat att detta skett, få ersättning från försäkringen. Länsförsäkringar hänför sig därvid till punkten 43.91 i försäkringsvillkoren, som anger att sådan del av försäkringsersättningen som den försäkrade har rätt till först när försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, skall betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett.

Som hovrätten funnit innebär en skadereglering på det sätt som Länsförsäkringar i målet gör gällande skall ske, att O.K., som enligt vad han oemotsagd anfört inte själv kan lägga ut medel för återställandet av byggnaderna, i praktiken saknar möjlighet att få den rätt till ersättning från försäkringen som Länsförsäkringar i och för sig har vitsordat och att resultatet av en tillämpning av försäkringsvillkoren enligt bolagets inställning blir uppenbart oskäligt mot O.K.

Som nyss sagts kan emellertid Länsförsäkringar inte åläggas skyldighet att återuppföra byggnaderna. Den möjlighet som i den uppkomna situationen finns är, som O.K.

i målet gjort gällande, att med stöd av 36 § avtalslagen jämka försäkringsvillkoren när det gäller sättet för utbetalning av försäkringsersättning. Frågan om sådan jämkning, liksom frågan om vilket

belopp som skall utgå – vilket inte är ostridigt mellan parterna – har inte prövats av hovrätten. Målet bör därför återförvisas till hovrätten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Dag Victor,
Ann-Christine Lindeblad (referent), Per Virdesten och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Carin Westerlund